

MODALITĂȚI DE DEZVOLTARE A CREATIVITĂȚII ELEVILOR DIN CLASELE PRIMARE

*Aliona Codreanu, profesor de clasele primare,
Liceul Teoretic „Miguel de Cervantes Saavedra” din Chișinău*

METHODS OF DEVELOPING THE CREATIVITY OF PRIMARY CLASS STUDENTS

*Aliona Codreanu, primary school teacher,
„Miguel de Cervantes Saavedra” Theoretical High School from Chișinău
ORCID:0009-0007-0755-3926
alionacodreanu77@gmail.com*

CZU: 373.3.036

DOI: 10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p270-274

Abstract. Developing the creativity of young school students is a current desideratum in the context of training, which can be perceived not only as a personality trait, but also as a way of thinking, generating new ideas or concepts. The student is challenged to receive and create value in the learning outcome, developing school products/transdisciplinary products. Referring to the context of criterion evaluation through descriptors, the student is the one who issues value judgments, associations of the creative mind between existing ideas or concepts. The school products made combine investigations and new data, produce something new, original, showing the student's flexibility, novelty, originality, fluency, ingenuity. All this needs to be developed in various school subjects in a creative spirit and through methods of stimulating creativity: brainstorming, synaptic, the 6-3-5 method, the Phillips 6-6 Method, etc.

Keywords: creativity, school products, process, ways, primary level of education.

Astăzi societatea postmodernă pune accentul, mai mult ca oricând, pe personalități capabile să se adapteze la situații noi, să utilizeze tehnologiile informaționale și comunicaționale, să rezolve numeroase probleme sociale și profesionale, să identifice soluții ingenioase, originale, neobișnuite etc..

Elevul de astăzi poate fi caracterizat prin diverse trăsături, care sintetizează mai multe aspecte, printre care: *capacitate de a gândi abstract, flexibilitate a gândirii, sensibilitate la probleme, spirit de observație și de o mai bună receptivitate, „deschidere la experiență”, curiozitate, încredere în sine, dispoziția de a-și asuma scopuri îndepărtate și autoimpuse, perseverență în urmărirea lor, nevoia de a realiza ceva, independență în gândire* etc.

Aceste trăsături impun cadrului didactic să urmărească dezvoltarea creativității elevilor la fiecare lecție în procesul de predare-învățare-evaluare prin care elevul realizează produse școlare/produse transdisciplinare într-o formă personală, gândind și acționând creativ.

Produsul școlar reprezintă un rezultat proiectat pentru a fi realizat de către elev și măsurat, apreciat de către cadrul didactic, elev, colegi și, eventual, părinții [2, p.9].

Produsele școlare realizate îmbină investigații și date noi, constituie ceva nou, original, manifestându-se *flexibilitatea, noutatea, originalitatea, fluenta, igeniozitatea elevului*.

Creativitatea face posibilă apariția de produse reale sau pur mentale ce constituie o unitate integră și inseparabilă, constituind rezultate ale învățării, realizându-se din dorința de a face ceva nou, deosebit, original.

În aceste sens, creativitatea este un concept care se referă la potențialul creator al elevului pentru a desfășura o activitate creatoare, care se caracterizează prin *ingeniozitate, originalitate, utilitate și valoare socială*.

Brainstormingul este tehnica care constă în separarea intenționată a actului imaginației de faza *gândirii critice* [4, p.39]. Referindu-ne la dezvoltarea creativității, anume această tehnică permite acceptarea și înregistrarea ideilor, fără a fi apreciate și criticate. Se evidențiază ideile „extravagante”, originale, neobișnuite și se încurajează ideile derivate, combinațiile și asociațiile neobișnuite. Uneori ideile ingenioase inspiră alte idei.

În organizarea brainstorming-ului de grup este necesară respectarea următoarelor reguli:

- ideile nu se critică;
- se dă frâu liber imaginației;
- se acceptă toate ideile lansate;
- se acceptă cât mai multe idei;

Această tehnică poate fi aplicată la orice disciplină, accentuându-se ideile originale ale elevilor în soluționarea unor probleme. De exemplu, la disciplina limba și literatura română am aplicat-o la învățarea poeziei „Cu penelul ca sideful” de Mihai Eminescu, elevii fiind incitați să-și expună cât mai multe idei în baza cuvântului „sidef”. Anume acceptarea tuturor ideilor a permis de a da frâu liber imaginației, de a lansa idei și asociații neobișnuite, de a stimula procesul creativ.

Prin această metodă se realizează produsul școlar însoțit de criteriile de succes.

De exemplu, P13. Sensul cuvântului [2, p.30]:

1. Identific cuvinte noi din enunț/text.
2. Precizez sensul cuvintelor noi reieșind din context/cu ajutorul dicționarului.

Aplicând această tehnică, se contribuie la realizarea produsului școlar *sensul cuvântului*.

Sarcina propusă stimulează elevii timizi să participe la lansarea ideilor, încurajându-i să-și exprime punctul de vedere.

Avantajele tehnicii [3, p.34]:

- obținerea rapidă și ușoară a soluțiilor și ideilor noi;
- aplicabilitatea largă;
- stimularea în participarea activă și crearea posibilității de contagiune a ideilor;
- dezvoltarea creativității, spontaneității, încrederii în sine prin procesul evaluării amânate;
- dezvoltarea abilității de a lucra în echipă.

Limite:

- nu suplinește cercetarea de durată și clasică;
- oferă doar soluții posibile nu și realizarea efectivă;
- poate fi prea obositoare sau solicitantă pentru unii participanți.

Tehnica 6-3-5 se realizează în cadrul grupului, obținându-se o cantitate mare de idei. Elevii se împart în grupe a câte *6 membri*, care notează pe o foaie de hârtie câte *3 soluții* fiecare la o problema propusă timp de *5 minute*, însumându-se 108 răspunsuri, în 30 de minute pentru fiecare grup. Chiar dacă unele din ele se vor repeta, altele „vor fi banale” ori prea generale în raport cu problema pusă în discuție, va exista totuși un număr suficient de mare și variat de soluții pentru a avea de unde alege.

Etape de realizare:

- se anunță problema ce așteaptă soluția de rezolvare;
- celor 6 participanți li se distribuie câte o coală de hârtie, pe care este scris enunțul problemei;

- fiecare membru al echipei va scrie, în timp de 5 minute, 3 soluții considerate cele mai bune;
- fiecare participant va transmite hârtia vecinului său și va primi și el hârtia completată de un vecin al său și o va completa;
- se transferă hârtiile după același traseu, fiecare participant analizând cele 6 soluții înscrise pe hârtia primită, la care se adaugă în minte cele 6 soluții de pe hârtia pe care a transferat-o vecinului, precum și alte idei, din care va alege cele mai bune 3 soluții, înscrise în ordinea de valoare;
- fiecare membru al echipei trebuie să scrie de 3 ori soluțiile posibile;
- analizarea soluțiilor care se regăsesc pe cât mai multe hârtii și stabilirea soluției optime.

La disciplina limba și literatura română le-am propus elevilor să scrie idei în baza problemei *Cum ai fi procedat în locul licuriciului?* din textul *Povestea Licuriciului și a buburuzei*.

În acest caz elevul emite diverse idei, realizându-se produsul școlar *opinia mea*, având diverse criterii de succes.

P9. *Opinia mea* [2, p.29]:

1. Știu că am dreptul la o opinie.
2. Expun cum cred opinia mea despre un anumit fapt sau lucru.
3. Explic de ce gândesc așa.
4. Aduc un exemplu potrivit.
5. Înțeleg că pot fi și alte opinii.

Tabelul 1. Idei pertinente

Problema: <i>Cum ai fi procedat în locul licuriciului?</i>			
	Ideea 1	Ideea 2	Ideea 3
Elevul 1			
Elevul 2			
Elevul 3			
Elevul 4			
Elevul 5			
Elevul 6			

Tehnica Philips 6-6 se axează pe producerea de idei rezolutive pentru o problemă dată, presupunând elaborarea unui mare volum de soluții, adică 6 participanți lucrează timp de 6 minute pentru soluționarea unei probleme.

Etape de desfășurare:

- organizarea grupurilor, desemnarea liderilor, lansarea problemei de soluționat - 4 minute;
- producerea ideilor rezolutive, concomitent în toate grupurile - 6 minute;
- colectarea rapoartelor de la fiecare lider de grup - 2 minute;
- elaborarea deciziilor.

Am implementat această tehnică, realizând produsul transdisciplinar *mesajul argumentativ* în cadrul disciplinei limba și literatura română la subiectul „Comunicarea orală”, pornind de la întrebarea *Care sunt cele mai eficiente modalități de comunicare zilnică?*

PT3. *Mesaj argumentativ*

1. Alcătuiesc un enunț/ câteva enunțuri care exprimă clar opinia mea.
2. Expun coerent și clar fiecare gând.

3. Respect ordinea ideilor.
4. Utilizez un vocabular adecvat subiectului de discuție.

Tehnica Frisco presupune interpretarea de către participanți a unui rol specific, abordând o problemă din mai multe perspective. Astfel, membrii grupului vor trebui să joace, pe rând, rolul conservatorului, rolul exuberantului, rolul pesimistului și rolul optimistului [1, p. 186]:

- *Conservatorul* apreciază mai mult soluțiile vechi, încurajând păstrarea acestora.
- *Exuberantul* asigură o atmosferă creativă, propunând idei originale, inedite.
- *Pesimistul* vede lucrurile în negru, criticând ideile celorlalți, dar și sugestiile de ameliorare.
- *Optimistul* încurajează grupul să privească totul într-o perspectivă posibilă, realizabilă, găsind soluții realiste, stimulând elevii să gândească pozitiv.

Etape de realizare:

1. identificarea problemei și propunerea spre analiză;
2. stabilirea rolurilor – conservatorul, exuberantul, pesimistul și optimistul;
3. dezbateră colectivă;
4. sistematizarea ideilor emise.

Cel mai bine se realizează în baza unui text literar, fiind interpretat din perspectiva rolurilor atribuite. Am utilizat această tehnică în baza textului „La cireșe” de Ion Creangă.

Conservatorul: *Găsiți ideile din text care sunt valabile și astăzi.*

Exuberantul: *Cum ați fi procedat voi în locul lui Nică?*

Pesimistul: *De ce mătușa Mărioara procedează corect, alungându-l pe Nică?*

Optimistul: *Găsiți soluții de rezolvare a conflictului dintre Mătușa Mărioara și Nică.*

Tehnica Sinectica stimulează creativitatea ideilor și are la bază analogii sau asociații de idei, îmbinând în actul creației situații din diferite domenii, așa cum ar fi: trecerea de la concret la abstract și invers; imaginarea unor soluții ce depășesc limitele controlului rațional imediat etc., accentuându-se colaborarea ideatică și intensă în timpul activității. Fiecare elev își exprimă liber opiniile față de o problemă pe care trebuie s-o abordeze dintr-o perspectivă nouă, determinându-se legături între elemente aparent irelevante.

Sinectica sugerează asocierea unor idei fără legătură aparentă între ele și se bazează pe utilizarea stărilor psihice și a aspectelor emoționale, considerate mai importante în creație decât elementele intelectuale și raționale.

Etape de realizare [3, p.41]:

1. Cadrul didactic constituie grupul sinectic.
2. Se formulează problema și se enunță elevilor, asigurându-se înțelegerea prin descriere, explicare.
3. Se analizează problema, pornind de la general la particular.
4. Se definesc ideile fundamentale.
5. Cadrul didactic dirijează clasa în „excursia creativă”, activitatea fiind axată pe analogie, inversie, empatie etc.
6. Elaborarea modelului de soluționare a problemei;
7. Experimentarea și aplicarea modelului.

Această tehnică am aplicat-o la lectura explicativă a textului „Mirozna și foșnetul acelei cărțulii” de Ion Druță. Elevii au completat figura 1, fiind ghidați să argumenteze asocierea.

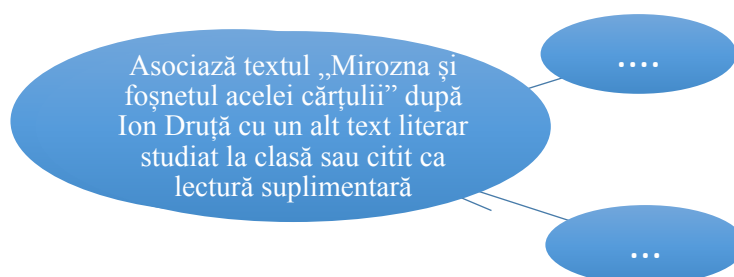

Fig.1. Asocieri libere

Avantaje:

- stimulează gândirea și creativitatea;
- elimină clișeele din mintea elevilor;
- creează condițiile necesare producerii unei idei originale;
- stimulează vederile nonconformiste și neconvenționale;
- întărește încrederea în forțele proprii, încurajând elevii să-și asume riscul de a gândi și altfel.

Limite:

- profesorul trebuie să fie un fin psiholog și să aibă capacități empatice dezvoltate;
- timp îndelungat necesar aplicării acestei metode;
- poate fi mult prea solicitantă pentru unii dintre elevi.

Tehnica *Scrierea liberă* constă în lansarea ideilor, gândurilor în baza unui concept. Elevului i se propune să completeze spațiile libere cu asociații și gânduri ce îi vin în minte, fără a se opri din scris și fără a discuta cu cineva subiectul pe parcursul timpului alocat. Timp de 3 minute, fără a lua pixul de pe foaie, își expun reflecțiile, continuând enunțul „Copilăria este o lume de miracole...., deoarece...”

Preocuparea pentru dezvoltarea spiritului creativ al elevilor contribuie la dezvoltarea opiniilor personale, la rezolvarea creativă a problemelor, la asocieri spontane, la argumentarea punctului de vedere.

BIBLIOGRAFIE

1. ILIE, Em. *Didactica literaturii române*. Ediția a II. Iași: Polirom, 2020, 416 p., ISBN: 9789734680887.
2. *Metodologia evaluării criteriale prin descriptori. Clasele 1-4*, Chișinău, 2019
3. NASTAS, S. (coord.), PISĂU, A., HÎNCU, I [et al.]; Ghid metodologic: Instrumente de implementare a tehnologiilor în învățământul general. Chișinău: IȘE, 2018 (Tipogr. „Print-Caro) 86 p. ISBN 978-9975-48-140-3.
4. TEMPLE, C., STEELE J. L., MEREDITH, K. S. *Inițiere în metodologia dezvoltării gândirii critice*. Chișinău, 2013.